

Voortgangsrapportage Q4 2021-Q1 2022 Herstellen, Verbeteren, Borgen

Inleiding

Deze voortgangsrapportage is een feitelijke weergave van de voortgang van het programma Herstellen, Verbeteren, Borgen (HVB). De rapportage bestrijkt de periode oktober 2021 tot en met maart 2022 en bestaat uit vier hoofdstukken die elk een belangrijk thema binnen het plan van aanpak HVB beslaan. De rapportage volgt de opzet van de derde kwartaalrapportage 2021. Het eerste hoofdstuk beschrijft de voortgang op de verschillende onderzoeken naar problemen uit het verleden. Het tweede hoofdstuk gaat in op het informeren van burgers in FSV en het herstelbeleid. Hoofdstuk drie beschrijft de acties voor verbetering en borging op het gebied van gegevensbescherming en hoofdstuk vier acties op het gebied van risicoselectie.

Voortgangsrapportage Q4 2021-Q1 2022 Herstellen, Verbeteren, Borgen

.....	1
<i>Inleiding</i>	1
<i>Hoofdstuk 1: In kaart brengen problemen en beheersmaatregelen</i>	3
1.a Inventarisatie nationaliteit, medische en strafrechtelijke gegevens in applicaties	3
1.b Inventarisatie nationaliteit en/of fraude- en risicosignalen in lijsten	4
1.c Inventarisatie verstrekkingendatabases	5
1.d Onderzoeken PwC naar effecten FSV	6
1.e Identificatie van benadeling bij afwijzing MSNP	6
1.f Onderzoek toezicht- en handhavingsproducten van voormalig EHI	7
1.g Onderzoek Combiteam Aanpak Facilitators (CAF)	7
1.h Vervolgonderzoek FSV-exports	7
<i>Hoofdstuk 2: Informeren burgers en herstelbeleid FSV</i>	8
2.a Motie Marijnissen I: informeren burgers in FSV	8
2.b Motie Marijnissen II: informeren reden en externe gegevensverstrekking	8
2.c Minderjarigen in FSV	9
2.d Motie Azarkan: inzageverzoek toegankelijker maken	9
2.e Motie Snels: in kaart brengen gevolgen FSV en tegemoetkoming	9
2.f Impact op de organisatie	10
<i>Hoofdstuk 3: Verbetering en borging van de naleving AVG/BIO/Archiefwet</i>	10
3.a Vergroten AVG-bewustwording	10
3.b Verstevigen vaktechnische structuur	11
3.c Adviescommissie Analytics	11
3.d Bedrijfsprocessen op orde	12
<i>Hoofdstuk 4: Verbetering risicoselectie, behandeling risicosignalen</i>	12
4.b Duurzame voorziening voor informatiestromen	12
4.c Onderzoek waarborgen rond risicoselectie	13

Hoofdstuk 1: In kaart brengen problemen en beheersmaatregelen

1.a Inventarisatie nationaliteit, medische en strafrechtelijke gegevens in applicaties

Eerder is gebleken dat de Fraudesignaleringsvoorziening (FSV) niet voldeed aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Archiefwet 1995. Daarna rees de vraag of er meer FSV-achtige applicaties binnen de Belastingdienst zijn waar nationaliteit, medische of strafrechtelijke gegevens in aanwezig zijn zonder grondslag. Zoals op 27 januari 2021¹ aangekondigd is de Belastingdienst begonnen met het doorzoeken van de 969² door de directie Informatievoorziening (IV) beheerde applicaties voor alle processen van de Belastingdienst op het gebruik van nationaliteit en strafrechtelijke en medische gegevens. Een interne toetsingscommissie bestaande uit (juridisch) specialisten is ingesteld en deze commissie heeft vastgesteld of er voldoende onderbouwing van de rechtsgrond voor de aanwezigheid van nationaliteit, strafrechtelijke gegevens of medische gegevens is. Hiervoor is mede gebruik gemaakt van het overzicht van expliciete wettelijke grondslagen voor het gebruik van nationaliteit dat op 27 januari 2021³ met de Kamer is gedeeld en in de Kamerbrief van 22 april 2021⁴ is aangevuld. De eindrapportage is als bijlage bij deze HVB-rapportage gevoegd.

Van de 969 onderzochte applicaties zijn tijdens het onderzoek bij 822 applicaties geen van de drie (bijzondere) typen persoonsgegevens aangetroffen. Voor 147 applicaties geldt dat zij wel één of meerdere van deze bijzondere persoonsgegevens registreren of dat het niet met zekerheid te zeggen is of zij deze bijzondere persoonsgegevens bevatten. Deze 147 applicaties zijn nader onderzocht op hun (expliciete) rechtsgrond voor gebruik van deze gegevens.

Van deze 147 applicaties is van 57 applicaties duidelijk geworden dat er een (expliciete) rechtsgrond is voor het registreren van deze gegevens. Hierbij is geconstateerd dat voor 6 van deze 57 applicaties de aangegeven expliciete rechtsgronden wel aanwezig waren, maar dat deze rechtsgronden nog ontbraken op het overzicht van expliciete grondslagen dat op 27 januari 2021 naar uw Kamer is gestuurd en op 22 april 2021 aangevuld. In de bijlage treft u een geactualiseerd overzicht waarin deze rechtsgronden onderaan zijn toegevoegd.

Voor 4 applicaties is onvoldoende gebleken dat een rechtsgrond voor het registreren van de typen persoonsgegevens aanwezig is en zijn reeds passende maatregelen getroffen. Dit betreft de applicaties Fraudesignaleringvoorziening (FSV), die in februari 2020 is uitgezet⁵, Invordering Lokaal (INL), waarover eerder⁶ met uw Kamer is gecommuniceerd, en de naslagsystemen Douane Registratie en Afdoening (DRA) en Douane Raadplegen Informatie (DRI). Voor deze applicaties zijn mitigerende maatregelen getroffen zoals het schonen of verwijderen van de informatie.

¹ Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 807

² Het oorspronkelijke aantal geïdentificeerde applicaties betrof 979, waarvan 10 dubbel waren geteld, wat het totaal aantal onderzochte applicaties op 969 brengt

³ Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 807

⁴ Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 816

⁵ Kamerstukken II 2019/20, 31 066, nr. 604

⁶ Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 816

Van 9 applicaties is de aanwezigheid van nationaliteit wel gebaseerd op een algemene, maar nog niet op een specifieke expliciete wettelijke grondslag. Dit betekent niet dat het gebruik van nationaliteit in deze applicaties onrechtmatig is. Maar in het licht van de toezegging van mijn ambtsvoorganger⁷ om nationaliteit niet meer te gebruiken ten behoeve van de handhavingstaak van de Belastingdienst zonder expliciete deugdelijke grondslag zal echter worden bekeken of het nationaliteitsgegeven kan worden verwijderd, dan wel of in een expliciete grondslag voor het opnemen van nationaliteit kan worden voorzien. Zo zijn de aangetroffen nationaliteitsgegevens in de applicatie PSF van de FIOD begin 2022 reeds vernietigd.

Van 77 applicaties is de (expliciete) rechtsgrond nog niet duidelijk genoeg om een oordeel te vellen en zijn vervolgcities uitgezet. Deze zijn beschreven in de bijgevoegde eindrapportage.

Tabel 1: Categorieën applicaties naar oordeel toetsingscommissie

Categorie	Aantal
De applicatie bevat geen nationaliteit, medische of strafrechtelijke gegevens.	822
De applicatie bevat bovengenoemde gegevens en er is een (expliciete) rechtsgrond.	57
De applicatie bevat bovengenoemde gegevens en er is <u>geen</u> (expliciete) rechtsgrond. Er zijn maatregelen getroffen zoals het uitzetten van de applicatie of het schonen van gegevens	4
De applicatie bevat bovengenoemde gegevens en de onderbouwing van de rechtsgrond is onvoldoende expliciet.	9
De applicatie bevat (wellicht) bovengenoemde gegevens en de (expliciete) rechtsgrond is onduidelijk of heeft nog nader onderzoek.	77
	969

1.b Inventarisatie nationaliteit en/of fraude- en risicosignalen in lijsten

In oktober 2020 is bij de medewerkers van de Belastingdienst een inventarisatie gedaan naar lijsten met nationaliteit en/of risico- of fraudesignalen in mailboxen, persoonlijke omgevingen of (lokale) samenwerkingsgebieden. Medewerkers hebben meer dan tweehonderd bestanden aangeleverd waarvan ze vermoedden dat ze aan de criteria van de uitvraag voldeden. Het aantal lijsten dat uiteindelijk is onderzocht ligt lager, doordat sommige bestanden dubbel bleken te zijn aangeleverd en andere niet aan de gevraagde criteria voldeden. Dat kan bijvoorbeeld komen doordat ze geen van de opgevraagde gegevens bevatten of omdat ze helemaal geen lijst bleken te zijn.

Wat betreft gestructureerdheid variëren de onderzochte bestanden van lokaal ontwikkelde applicaties tot Word- of Excelbestanden uit de persoonlijke omgeving van medewerkers. Ook qua ouderdom, inhoud, omvang en het proces dat ze ondersteunen zijn de bestanden zeer divers gebleken. Sommige werden gebruikt in het toezicht, sommige in andere processen zoals

⁷ Kamerstukken II 2019/20, 31 066, nr. 538

managementinformatie. De geclassificeerde lijsten zijn veiliggesteld, wat betekent dat afgeschermdes omgevingen zijn bewaard voor vervolgonderzoek.

De onder 1a genoemde Toetsingscommissie van interne (juridische) specialisten heeft na schifting 119 lijsten voorzien van een risicoclassificatie voor wat betreft de vraag of zij mogelijk (onterechte) nadelige gevolgen voor burgers hebben gehad.⁸ De overige lijsten bleken na beoordeling buiten de populatie te vallen of zijn voor analyse overgedragen aan de hersteloperatie Toeslagen; zoals gemeld op 25 november 2021⁹ werden 11 van de aangetroffen lijsten namelijk gebruikt door Toeslagen. Toeslagen heeft onderzocht of de mensen die op de 11 lijsten voorkomen, bekend zijn bij de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT). Hiervan komt 30% voor in de groep burgers die bij UHT bekend is. Op dit moment wordt de vergelijking met de groep mensen die in FSV staat gemaakt.

De stand-van-zakenrapportage en het bijbehorende overzicht van lijsten zijn bijgevoegd. De door de Toetsingscommissie gemaakte risicoclassificaties zijn een inschatting op basis van de beschikbare informatie over de lijsten. De classificaties vormen geen oordeel over de rechtmatigheid van het gebruik of eventuele gevolgen in individuele gevallen. Een oordeel 'hoog risico' betekent bijvoorbeeld niet dat al vaststaat dat burgers (onterechte) nadelige gevolgen hebben ondervonden.

Tabel 2: Aantal lijsten naar classificatie risico op gevolgen voor burgers

Geen risico	Laag risico	Midden risico	Hoog risico	Eindtotaal
26	30	24	39	119

De classificaties van de Toetsingscommissie ten aanzien van het risico op (mogelijk onterechte) nadelige gevolgen voor burgers kunnen worden beschouwd als een advies voor de prioritering in het verrichten van nader onderzoek. Een aantal namen van lijsten valt op omdat de naamgeving mogelijk stigmatiserend werkt. In haar beoordeling van het risico op gevolgen voor burgers heeft de Toetsingscommissie mogelijk stigmatiserende naamgeving meegewogen. Zo zijn er enkele bestanden genoemd naar nationaliteiten of bevolkingsgroepen en bevatten sommige namen termen als 'criminelen'. In bepaalde gevallen kan het gebruik van een lijst naar nationaliteit vereist zijn, maar zonder deugdelijke expliciete basis vind ik dit onaanvaardbaar. Mijn ambtsvoorganger heeft daarom in 2019¹⁰ besloten nationaliteit niet meer te gebruiken in de handhaving, tenzij er een expliciete deugdelijke grondslag voor is. De hierboven beschreven lijsten dateren overigens van voor dit besluit. Er worden vervolgcacties ingezet om vast te stellen of de lijsten daadwerkelijk onterechte nadelige gevolgen hebben gehad voor burgers en hiervoor een passende oplossing te vinden.

1.c Inventarisatie verstrekkingendatabases

Op 27 januari 2021¹¹ heeft mijn ambtsvoorganger de Tweede Kamer geïnformeerd dat een kopie van het basisregistratiesysteem 'Beheer van Relaties' (BVR) was gevonden waarin nog onbedoeld

⁸ In de vorige rapportage werd gesproken van 122 lijsten, bij nadere bestudering bleken drie van deze lijsten buiten de populatie te vallen.

⁹ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 920

¹⁰ Kamerstukken II, 2021/2022, 31 066, nr. 538

¹¹ Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 807

dubbele nationaliteiten van Nederlanders stonden geregistreerd. In zijn brief van 22 april 2021¹² heeft mijn ambtsvoorganger nader onderzoek toegezegd naar vergelijkbare kopieën van BVR en andere brondatabases, de zogenaamde verstrekkingendatabases. Dit zijn technische voorzieningen waarbij (uit prestatieoverwegingen) kopieën van brondatabases worden gemaakt om persoonsgegevens beschikbaar te stellen aan andere applicaties.

Het streven is om in juni 2022 het eindrapport van de inventarisatie op te leveren. Ik zal de Tweede Kamer hierover informeren.

1.d Onderzoeken PwC naar effecten FSV

Zoals mijn ambtsvoorganger heeft aangegeven in de brief van 22 april 2021¹³, is PwC gevraagd onderzoek te doen naar de effecten van FSV op burgers en bedrijven.

De Tweede Kamer heeft inmiddels alle vijf de onderzoeken ontvangen, te weten:

- Onderzoek FSV bij Toeslagen¹⁴
- Onderzoek FSV bij directie Particulieren¹⁵
- Onderzoek Gegevensdeling FSV¹⁶
- Onderzoek Effecten van registraties door directie MKB¹⁷
- Onderzoek Query's aan de poort¹⁸

1.e Identificatie van benadeling bij afwijzing MSNP

Op 27 januari 2021 is de Tweede Kamer geïnformeerd¹⁹ dat tot maart 2020 een werkinstructie is gehanteerd waarin stond dat bij individuele schulden boven de €10.000,- een verzoek tot minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP) werd afgewezen wanneer in FSV de registratie "melding fraudepost" stond. Op 6 december 2021 is de Tweede Kamer geïnformeerd²⁰ over de voortgang op dit onderwerp. Zoals in deze brieven is aangegeven, heeft de Belastingdienst onterecht verzoeken tot deelname aan minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP) afgewezen op grond van alleen een FSV-registratie, de kwalificatie Opzet/Grove Schuld of de hoogte van iemands belasting- of toeslagschulden. Dat verzoeken om deelname aan MSNP van burgers onterecht zijn afgewezen is ernstig. De Belastingdienst wil mensen aan wie om een van deze redenen onterecht geen MSNP is verleend tegemoetkomen. Daarom is begin 2021 een zoekactie gestart naar onterechte afwijzingen MSNP.

Het is nog niet volledig duidelijk hoe groot de groep exact is die in aanmerking komt voor tegemoetkoming. Zoals in de vorige kwartaalrapportage HVB²¹ is aangegeven werden de meeste

¹² Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 816

¹³ Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 816

¹⁴ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 935

¹⁵ Kamerstukken II 2021/22, 31066, nr. 957

¹⁶ Kamerstukken II 2021/22, 31066, nr. 957

¹⁷ Kamerstukken II 2021/22, 31066, nr. 992

¹⁸ Kamerstukken II 2021/22, 31066, nr. 992

¹⁹ Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 807

²⁰ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 937

²¹ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 920

verzoeken afgewezen op wettelijke gronden, maar zijn er nu 5.000 tot 15.000 mensen in beeld waar mogelijk onterecht verzoeken tot deelname aan MSNP zijn afgewezen. Ik hoop op korte termijn deze groep nauwkeuriger in beeld te hebben, zodat ik deze mensen op de hoogte kan stellen van het feit dat de Belastingdienst onderzoek doet of een afwijzing deelname MSNP onterecht is geweest. Dit blijkt complex werk te zijn omdat dossiers vaak onvolledig zijn en het is zeer specialistisch werk is. Op basis van de specifiekere aantallen en de eerste resultaten van het dossieronderzoek zullen, in lijn met de motie Snels²², oplossingsrichtingen worden uitgewerkt voor passend herstel. Ik verwacht in juni mijn voorstellen aan uw Kamer voor te leggen in een hoofdlijnenbrief met betrekking tot FSV en MSNP.

De komende periode worden parallel aan het dossieronderzoek en de analyses vervolgcacties uitgevoerd om de gevolgen voor burgers verder in kaart te brengen. Hiervoor worden IV-voorzieningen ontwikkeld ter ondersteuning van het dossieronderzoek en voor de vastlegging van informatie.

1.f Onderzoek toezicht- en handhavingsproducten van voormalig EHI

In het najaar van 2020 heeft de Belastingdienst opdracht gegeven aan KPMG om onderzoek te doen naar producten die vanuit het voormalige Expertisecentrum Handhaving en Intelligence (EH&I) zijn ondergebracht bij directie Datafundamenten en Analytics (DF&A) en op 1 september 2020 in gebruik waren. Dit onderzoek is met vorige kwartaalrapportage meegestuurd aan de Tweede Kamer.²³

Er wordt aanvullend extern onderzoek gedaan om een volledig en onafhankelijk getoetst beeld te krijgen van de processen bij de gebruikers van de producten en de genomen beheersmaatregelen, zoals deze vermeld staan in de onderzoeken die de Tweede Kamer heeft ontvangen²⁴. Als het onderzoek klaar is zal ik de Tweede Kamer informeren over de definitieve conclusies.

1.g Onderzoek Combiteam Aanpak Facilitators (CAF)

Op 25 januari jl.²⁵ heb ik een extern onderzoek aangekondigd naar de onderzoeken en de werkwijze van CAF en de sturing daarop vanuit het MT fraude. Dit onderzoek zal zowel een algemeen deel als specifiek dossieronderzoek van de onderzochte casussen bevatten. De onderzoeksvragen zijn in concept geformuleerd en er heeft afstemming plaatsgevonden met betrokken partijen. De aanbestedingsprocedure wordt op dit moment verder ingericht.

1.h Vervolgonderzoek FSV-exports

In zijn onderzoek²⁶ naar externe gegevensverstrekking uit FSV heeft PwC geconstateerd dat er sprake is geweest van vier externe verstrekkingen uit FSV met een groot aantal BSN's. Na een intern onderzoek naar de rechtmatigheid/grondslagen van deze vier leveringen van exports uit FSV kan de Belastingdienst aangeven dat het hier één verstrekking betreft in verband met contractuele afspraken (periode 2013). Het doorzenden van informatie ten behoeve van FSV viel binnen de

²² Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 776

²³ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 920

²⁴ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 920

²⁵ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 957

²⁶ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 957

gemaakte afspraken met CAP Gemini inzake beheer en exploitatie. De Belastingdienst is van mening dat deze levering rechtmatig was.

Bij het tweede incident (2013) is per abuis een mail met bijlage met BSN's naar het zakelijke account van een inhuurkracht gestuurd, terwijl er ook een Belastingdienst-account beschikbaar was. De Belastingdienst heeft de inschatting gemaakt dat het niet waarschijnlijk is dat de inbreuk een risico inhoudt voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen. De Belastingdienst merkt het incident aan als een datalek dat niet bij de AP hoeft te worden gemeld. Het derde en vierde incident (2014) zijn voortgekomen uit het feit dat een medewerker van de Belastingdienst per abuis een e-mail met bijlage verstuurd heeft aan het privé-e-mailadres van een medewerker. De Belastingdienst heeft dit aangemeld als datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De bijlagen in deze laatste twee incidenten zijn geen export uit FSV, maar de term "FSV" kwam voor in de bijlagen en daardoor zijn deze e-mails naar boven gekomen.

Hoofdstuk 2: Informeren burgers en herstelbeleid FSV

2.a Motie Marijnissen I: informeren burgers in FSV

De Tweede Kamer heeft op 19 januari 2021 een motie van het lid Marijnissen²⁷ aangenomen waarin de regering wordt verzocht om de mensen die in FSV stonden over hun registratie te informeren. In de vorige voortgangsrapportage is uitgebreid ingegaan op de voortgang van de uitvoering van deze motie.

In de brief van 25 maart 2021 is uitgelegd dat de ouders in de hersteloperatie kinderopvangtoeslag geen brief krijgen als zij in FSV geregistreerd stonden, en dat zij in plaats daarvan door hun persoonlijk zaakbehandelaars benaderd zullen worden. In de vorige voortgangsrapportage gaf mijn ambtsvoorganger aan dat, om sneller te kunnen informeren, is besloten om ook ouders zonder persoonlijk zaakbehandelaar te gaan benaderen. Ouders hebben de afgelopen weken eerst een telefonische vooraankondiging en daarna een brief gekregen. Hierin staat de reden van registratie vermeld.

2.b Motie Marijnissen II: informeren reden en externe gegevensverstrekking

Met de motie van het lid Marijnissen²⁸ van 29 april 2021 heeft de Tweede Kamer de regering verzocht om de mensen die in FSV stonden te laten weten wat de reden van hun registratie was en aan wie de gegevens uit FSV zijn verstrekt. Tot en met de eerste week van mei zijn ca. 225.000 brieven verstuurd aan mensen die in FSV stonden, met daarin de reden van registratie. De planning is om in het tweede kwartaal 2022 alle overige brieven te versturen.

De oorsprong van veel registraties is helaas niet te achterhalen. Zoals in de brief van 26 mei 2021²⁹ is uiteengezet, werd de reden van registratie niet systematisch opgeslagen in FSV. Waar dit het geval is, heeft de Belastingdienst het in de brieven aangegeven. Wel lijken er recentelijk bestanden met registraties uit het dagboek PIT (persoonsgericht intensief toezicht) te zijn gevonden. Veel van de eerste FSV-registraties zijn uit deze voorloper van FSV overgezet. Momenteel wordt onderzocht of de

²⁷ Kamerstukken II 2020/21, 35 510, nr. 21

²⁸ Kamerstukken II 2020/21, 28 362, nr. 41

²⁹ Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 826

gevonden bestanden meer informatie bevatten over de reden van registratie voor mensen die op deze manier in FSV zijn opgenomen.

De motie van het lid Marijnissen verzoekt de regering daarnaast om burgers te vertellen met wie hun FSV-registratie is gedeeld. Het onderzoek van PwC³⁰ hierover is op 25 januari jl. gedeeld met de Tweede Kamer. PwC wijst erop dat mogelijk meer informatie uit FSV extern gedeeld is dan uit het bijgaande onderzoek naar voren is gekomen; het heeft aanvullende e-mailboxen geïdentificeerd van waaruit mogelijk ook gegevens uit FSV zijn verstrekt. Ik vind het belangrijk dat burgers een zo volledig mogelijk beeld krijgen van aan wie hun gegevens zijn verstrekt en laat ook de geïdentificeerde functionele postbussen onderzoeken.

2.c Minderjarigen in FSV

Op 17 juni 2021³¹ is de Tweede Kamer geïnformeerd over het feit dat er minderjarigen geregistreerd stonden in FSV. Het gaat om in totaal om 1.782 personen, waarvan 1.023 vorige zomer nog minderjarig waren en 759 op het moment van opname in FSV minderjarig waren, maar inmiddels meerderjarig zijn.

Analyse wijst uit dat de overgrote meerderheid van de minderjarigen in FSV een registratie had die te maken had met een informatieverzoek van een andere instantie, zoals UWV of een gemeente. De afstemming over het informeren met andere instanties loopt deels nog. De minderjarigen die vanwege een informatieverzoek van een andere instantie in FSV stonden ontvangen sinds april brieven over hun registratie. De andere minderjarigen (en/of hun ouder of voogd) zijn waar mogelijk geïnformeerd.

2.d Motie Azarkan: inzageverzoek toegankelijker maken

Op 15 juni 2021 heeft de Tweede Kamer de motie Azarkan³² aangenomen, die de regering verzoekt om inzage in FSV op een laagdrempelige manier mogelijk te maken. Daarop heeft de Belastingdienst een online formulier gemaakt waar iedereen eenvoudig online een verzoek om inzage in FSV kan doen met DigiD. Tot en met eind april zijn ongeveer 3.700 van de 7.000 verzoeken online gedaan. Van deze 7.000 zijn ca. 6.200 verzoeken afgehandeld. Ca. 84% van de afgehandelde verzoeken is volledig toegewezen -daarbij zijn verzoeken van betrokkenen die niet in FSV stonden inbegrepen. Ca. 13% is gedeeltelijk toegewezen. Op 3% van de verzoeken is (volledig) afwijzend beschikt (180 in totaal). Voor de verzoeken die afwijzend zijn beschikt geldt dat:

- In 72 gevallen afwijzend is beschikt op grond van art. 23 AVG en art. 41 UAVG.
- In 108 gevallen afwijzend is beschikt omdat de aanvraag is gedaan door een rechtspersoon, en het recht op inzage niet ziet op gegevens van rechtspersonen.

2.e Motie Snels: in kaart brengen gevolgen FSV en tegemoetkoming

Op 1 februari 2021 heeft de Tweede Kamer de motie Snels³³ aangenomen. Hierin wordt de regering

³⁰ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 957

³¹ Kamerstukken II 2020/2021, 31 066, nr. 852

³² Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 840

³³ Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 776

verzocht in kaart te brengen hoeveel mensen door een vermelding in FSV ten onrechte geschaad zijn en welke schade deze mensen ondervonden hebben en op basis hiervan een mogelijke compensatieregeling uit te werken voor onterecht geraakte burgers. Om hier uitvoering aan te geven is het in 1.d genoemde onderzoek van PwC uitgevoerd en loopt het onder 1.e beschreven traject identificatie van benadeling bij afwijzing MSNP.

De Belastingdienst heeft daarnaast een meldpunt geopend voor mensen die vermoeden dat ze onterechte nadelige gevolgen van hun FSV-registratie hebben ondervonden. Ongeveer 5.400 personen hebben een melding gedaan. Hun meldingen worden momenteel onderzocht om de effecten van FSV-registratie inzichtelijk te krijgen. Wie een melding doet, wordt door de Belastingdienst geïnformeerd dat de melding wordt onderzocht. De Belastingdienst streeft ernaar om in de loop van het tweede kwartaal van 2022 de betreffende dossiers te hebben doorgelicht en de personen die een melding hebben gedaan te benaderen. De verwachting is echter dat niet alle effecten van alle registraties achterhaald kunnen worden, omdat de benodigde informatie hiervoor in sommige gevallen ontbreekt. Het is niet altijd te achterhalen of de FSV-registratie een rol speelde bij een beslissing over een aangifte of toeslagenaanvraag en zo ja, hoe groot deze rol dan was.

Op 6 december 2021 is de Kamer geïnformeerd³⁴ over het proces en de stand van zaken van de vormgeving van de tegemoetkoming voor FSV, waaronder tijdens de behandeling van het wetsvoorstel Delegatiebepalingen tegemoetkoming schrijvende gevallen. De Landsadvocaat is om advies gevraagd over de juridische kant van de tegemoetkomingsregeling. De verschillende opties worden de komende periode verder uitgewerkt waarna besluitvorming in afstemming met uw Kamer kan plaatsvinden. Ik verwacht de brief over de vormgeving van de mogelijke tegemoetkomingsregeling voor onterechte nadelige gevolgen van FSV begin juni aan uw Kamer te kunnen sturen.

2.f Impact op de organisatie

De herstelacties rond FSV vragen veel van de organisatie. Er vindt bijvoorbeeld individueel dossieronderzoek plaats om de informatie die in de brieven aan de burgers komt te staan te valideren; brieven aan burgers in FSV dienen te worden opgesteld; AVG-inzageverzoeken dienen te worden behandeld en vragen van FSV-geregistreerden dienen te worden beantwoord. Vanuit de diverse dienstonderdelen van de Belastingdienst zijn werknemers (ruim 300fte) opgeleid om te helpen bij het afhandelen van de gevolgen van FSV. Om de herstelacties rond FSV af te handelen is een speciaal programma Buitengewone Zaken Blauw (BZB) opgericht. Tot 31 december 2021 is €10,5 miljoen uitgegeven. Daarnaast is er een apart team bezig met het herstel van MSNP.

Hoofdstuk 3: Verbetering en borging van de naleving AVG/BIO/Archiefwet

3.a Vergroten AVG-bewustwording

Voor een goede omgang met persoonsgegevens is het essentieel dat medewerkers op de hoogte zijn van de wet- en regelgeving op het gebied van gegevensbescherming, het belang van

³⁴ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 937

gegevensbescherming onderschrijven en de middelen hebben om hun werk op een AVG-conforme manier uit te voeren. Daarom bevat HVB een aantal trajecten om het bewustzijn van de medewerkers over de AVG te versterken. Zo zijn er onder andere verschillende trainingen en cursussen beschikbaar in de digitale leeromgeving van de Belastingdienst: Basiscursus privacy en AVG (verplicht voor beginnende medewerkers), Workshop AVG in vogelvlucht, E-learning Informatiebeveiliging voor medewerkers in de IV-keten: continuity, security en privacy en de Workshop Privacy Compliance Experience. Daarnaast zijn medewerkers sinds kort verplicht met een nieuw ontwikkelde 'security game' hun kennis over gegevensbescherming verder te vergroten. Tot en met 24 april hebben ongeveer 10.000 medewerkers level brons doorlopen. Level brons geeft de basis op het gebied van informatiebeveiliging. Sinds januari kan ook level zilver doorlopen worden. Bijna 6.000 medewerkers hebben dat al gedaan. Level zilver gaat in op de basis van de AVG en privacy. Levels goud en diamant worden momenteel ontwikkeld, net als een activatiecampagne om alle medewerkers te doen participeren. Aandacht voor het werken op een AVG-conforme wijze zal daarmee een duurzaam karakter krijgen. Hiermee geven we ook invulling aan de motie Azarkan³⁵ waarin werd verzocht om in het opleidingsprogramma van de Belastingdienst meer aandacht te geven aan privacy en gegevensbescherming.

3.b Verstevigen vaktechnische structuur

In 2022 wordt door een interne werkgroep in brede zin geanalyseerd hoe de Belastingdienst duurzaam in staat is te voldoen aan de vereisten die voortvloeien uit het privacydomein en meer specifiek de vereisten die voortvloeien uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming en aanverwante regelgeving. Bezien wordt ook waar de "privacy-organisatie" van de Belastingdienst op onderdelen bijstelling of aanvulling behoeft. Er is een concept-adviesrapport opgesteld, gericht op uitvoeringsdirecties, over de versteviging van de juridische advisering op het gebied van het privacyrecht. In dit concept-rapport wordt ingegaan op het verbeteren van de besluitvormingslijn, de escalatielijn, en dat werknemers hun vragen op het terrein van het privacyrecht eenvoudiger kunnen stellen. De structuur is erop gericht om op alle kantoren laagdrempelig toegang te geven tot kennis en ook proactief collega's van informatie te voorzien. Het advies wordt binnenkort afgerond. In het tweede kwartaal wordt gezien of, en op welke wijze en op welke termijn, implementatie van deze vaktechnische lijn gerealiseerd kan worden.

3.c Adviescommissie Analytics

In 2021 is de adviescommissie Analytics aangekondigd. Dit zal een onafhankelijke commissie zijn die voor het hele Ministerie van Financiën, waaronder de Belastingdienst, gevraagd en ongevraagd advies geeft over actuele vraagstukken rondom het gebruik van algoritmen en data-analyse, ook wel analytics genoemd. Het bestuurlijke besluitvormingstraject is afgerond. Op dit moment wordt gewerkt aan de invulling van deze commissie. Zo wordt er een ambtelijk secretaris gezocht en zullen mogelijke leden worden benaderd, waarbij er allereerst een voorzitter zal worden geworven. Het streven is dat de adviescommissie na de zomer kan starten met haar werkzaamheden.

³⁵ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 941

3.d Bedrijfsprocessen op orde

Vanuit het project In Control Statement wordt door de dienstonderdelen van de Belastingdienst gewerkt aan het op orde brengen van de (bedrijfs)processen. De dienstonderdelen geven in hun planning prioriteit aan de risicovolste werkprocessen. Inmiddels zijn de dienstonderdelen en ook de procesbeschrijvers van het project Administratieve organisatie/interne controle (AO/IC) begonnen met het opstellen van de procesbeschrijvingen. Conform de huidige planning zullen in ieder geval de risicovolste werkprocessen op orde worden gebracht voor eind 2022. Hieronder valt ook het voldoen van het proces aan de AVG, BIO en Archiefwet. De toetsing door de dienstonderdelen vindt plaats met behulp van de controlelijst die in 2021 is ontwikkeld en is voorgelegd aan de Auditdienst Rijk (ADR).

De Belastingdienst deelt de mening van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) dat voor compliantiebeoordeling de toetsing van een keten moet plaatsvinden. Bij de Belastingdienst betekent een ketenproces een organisatie-overstijgend proces (zoals de Loonheffingsketen met het UWV). Binnen de Belastingdienst zijn dat bedrijfsprocessen met ondersteunende informatievoorzieningen. Zo'n ketenproces bestaat uit tal van bedrijfsprocessen, veelal over de grenzen van de dienstonderdelen heen. Op dit moment maken de dienstonderdelen een planning voor de toetsing van de compliantie op ketenniveau van verschillende ketens. In de multidisciplinaire teams voor ketentoetsing nemen zowel medewerkers van het verantwoordelijke dienstonderdeel als IV-deskundigen, AVG-deskundigen en domeinarchitecten deel. Zoals eerder aan uw Kamer is aangegeven,³⁶ zal het nog tot zeker eind 2023 duren voor de vele bedrijfsprocessen en applicaties allemaal compliant zijn. Dit heeft mede te maken met de beperkte beschikbaarheid van de benodigde deskundigen op de arbeidsmarkt.

Hoofdstuk 4: Verbetering risicoselectie, behandeling risicosignalen

4.a Tijdelijke voorziening voor registratie en behandeling van signalen

Het signalenproces waarin FSV werd gebruikt ligt stil. Er is een nieuw proces ontwikkeld met een ondersteunende tijdelijke signalenvoorziening. Hiervoor is een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) uitgevoerd en aangeboden aan de Functionaris Gegevensbescherming (FG). Na een eerste beoordeling door de FG bleken enkele aanpassingen in het proces nodig te zijn. De aanpassingen zijn doorgevoerd en de GEB is daarop aangepast. In oktober werd het AP-onderzoek naar FSV gepubliceerd.³⁷ Ook daar is kritisch naar gekeken, en waar nodig is de GEB ook naar aanleiding daarvan nog aangepast. Inmiddels is deze laatste versie van de GEB wederom van advies voorzien door de FG. Ook is deze laatste versie van de GEB voorgelegd aan de AP ten behoeve van voorafgaande raadpleging. De planning voor het opstarten van het signalenproces is afhankelijk van de termijn waarop een reactie van de AP wordt ontvangen en eventuele aanpassingen die daaruit voortvloeien.

4.b Duurzame voorziening voor informatiestromen

³⁶ Kamerstukken 2020/21, 31 066, nr. 930

³⁷ Kamerstukken 2021/22, 31 066, nr. 911

In de vorige voortgangsrapportage is aangegeven dat er een programma opgestart wordt om de informatiestromen (voor zowel interne en externe signalen als informatieverzoeken) binnen de Belastingdienst te analyseren met als uiteindelijke doel de ontwikkeling van een AVG-compliant proces om gewaarborgd signalen en informatieverzoeken te verwerken. Inmiddels zijn hiervoor de eerste stappen gezet en wordt gewerkt aan een goede afbakening en positionering van het programma. Dit zal de basis vormen voor verbeterde Belastingdienstbrede processen en geeft input voor de specificaties voor de nieuwe duurzame voorziening(en) om deze processen te ondersteunen. De Belastingdienst streeft ernaar het nieuwe proces in 2025 te introduceren.

4.c Onderzoek waarborgen rond risicoselectie

De Belastingdienst onderzoekt samen met Toeslagen en de Douane welke waarborgen deze organisaties nodig hebben, om de rechtmatigheid en de transparantie van de risicoselectie (beter) te kunnen garanderen. Deze waarborgen zien onder andere op rechtsbeginselen als proportionaliteit en doelbinding, maar ook op een transparantie en uitlegbaarheid. Inmiddels is het kader gereed voor bestuurlijke besluitvorming. De oorspronkelijke planning om het in het eerste kwartaal vast te stellen is niet gehaald; in plaats daarvan is de verwachting dat de bestuurlijke vaststelling van het kader in 2022 afgerond wordt. Hiermee krijgt het mensenrechtelijk toetsingskader voor risicoprofielen van het College voor de Rechten van de Mens een praktische implementatie.